

LÜHIKROONIKA

1. novembril, udmurdi kirjaniku ja ühiskonnategelase Kuzebai Gerdi (1898–1937) mälestuspäeval, kuulutati välja hõimurahvaste programmi kirjandusauhinna laureaadid. Ilukirjandusliku teose kategoorias sai auhinna Kēmpi Kārl (Karl Pajusalu) salatsi liivi luulekogu „Ēzkyrdiz vīzd” („Läheduse viisid”, 2023) eest. Folklorist, usundiuurija ja luuletaja Aado Lintrop pälvis auhinna omariikluse soome-ugri rahvaste kirjanduse edendamise ja tutvustamise eest Eestis.

2. novembril tähistati Eesti Kirjandusmuuseumi seminaride sarjas hingede-päeva ingliskeelse ettekandekoosolekuga. Vaadeldi hingedeajaga seotud kujutelmi ja tegevusi Eesti ja Mehhiko traditsioone võrreldes. Ettekannetega esinesid Lisseth Pedroza Fuentes, Mare Kõiva ja Reet Hiiemäe.

3. novembril korraldati Eesti Rahva Muuseumis viies humanitaarainete õpilaskonverents. Põhikooli lõpuklassi ja gümnaasiumi õpilased arutlesid nii kultuuri-, ajaloo- ja meediateemadel kui ka Ukraina sõja üle. Noortele andsid tagasisidet valdkonna teadlased Reet Hiiemäe (EKM), Ilona Tragel (TÜ, üldkeeleteadus), Astrid Tuisk (EKM), Anastassia Astapova (TÜ, folkloristika) ja Angela Ader (SA Tartu 2024 haridustöö koordinaator). Konverentsi korraldasid EKM, ERM ja Hugo Treffneri Gümnaasium.

5.–12. novembrini peeti Taviras Portugalis rahvusvaheline interdistsiplinaarne vanasõnateemaline kollokvium. Rahvusvahelise Parömioloogia Assotsiatsiooni (International Association of Paremiology) korraldatud iga-aastaste teadusfoorumite üks eesmärke on avardada vanasõnade õpetamise ja omandamise strateegiaid

hariduses, tugevdada põlvkondadevahelist sidet ja motiveerida noori hoidma kultuurilist järjepidevust. Kollokviumil esinesid Eesti Kirjandusmuuseumi direktor Piret Voolaid („Wolf and Sheep as binary opposites in Estonian proverbs”) ja Eesti Rahvaluule Arhiivi juhataja Risto Järv („He who doesn't gather a grain will not gain a bushell: The role of proverbs in popularising archival material on social media”).

6. novembril toimus Tartus EKLA kultuuriloo allikate ja kirjanduse tööühma ning folkloristika osakonna ühisseminar. Marilyn Mägi kõneles teemal „Vähemusgrupid arhiiviallikates: Põhjamaade näited ja kogemus”. Ettekanne tugines 11. oktoobril Helsingis toimunud NNAQH-i (Nordic Network for Queer History Archives and Activities) seminaril „Trusting Queer Archives” jagatule.

7. novembril korraldas Eesti Keeletoimetajate Liit Tallinnas 22. toimetajaseminari „Kus on meediateksti toimetaja piir?”. Esinesid ajakirja Õiguskeel peatoimetaja Margit Juhkam ja tegevtoimetaja Helin Kask („Õigusest ja keelest Õiguskeeles”), Sirbi peatoimetaja Kaarel Tarand („Põhi-seadus kohustab”) ja keeleteimetaja Aili Künstler („Autovabaduse puiesteelt liikidevahelisele ristmikule ehk Kadunud keeletunne”) ning Õhtulehe peatoimetaja Martin Šmutov ja keeleteimetaja Evelin Kivimaa („Kus on aktiivne verb?”). Keeleeluteemalist arutelu juhtis Hille Saluäär.

9. novembril toimus Eesti Keele Instituudi soome-ugri keelte ja murrete 16. sügis-sümposium. Plenaarettekande „Linguistic convergence and divergence in Finnish dialects and Uralic languages” pidas Outi Vesakoski (Turu ülikool), kes osaleb ülemaailmses projektis Grambank, mille raames koostatud andmebaas koondab infot grammatiliste tunnuste kohta 2467 keeles,

sealhulgas 31 uurali keeles. Esinesid Santeri Junttila (EKI, „Uurali keelte etimoloogiline andmebaas Urevi”), Timofey Arkhangelskiy (Hamburgi ülikool, „Corpus of Early Udmurt Newspapers”), Mari Sarv, Antti Kanner, Kati Kallio, Maciej Janicki (EKM, Soome Kirjanduse Selts, Helsingi ülikool, „Approaching linguistic variation in Finnic runosongs”), Petar Kehayov (TÜ, „Kõrvallause kõrvallause: uurimus rekursiivsest tsüklist soome-ugri põimlauses”), Liina Lindström, Maarja-Liisa Pilvik, Helen Plado (TÜ, „Üldisikulise 2. isiku kasutamine eesti murretes”), Triin Todesk (TÜ, „Diskursusemarker *no(h)* seto keeles”), Iuliia Zubova (TÜ, „Sentence-initial particles in Udmurt”), Vilja Oja („Vadja-eesti ühissõnavarast”), Sven-Erik Soosaar (EKI, „Kas liivlased solvuvad?”) ja Helina Harend (EKM/TÜ, „Ema- ja isanimetused eesti regilauludes”).

10. novembril peeti Tartus Emakeele Seltsi ettekandepäev Renate Pajusalu 60. sünnipäeva tähistamiseks. Ettekanetega esinesid Gerson Klumpp („Renate muss putzen”), Helen Hint ja Maria Reile („Üks ebaõnnestunud ettekanne mingitest ebaõnnestunud katsetest”), Ann Veismann („Kas moos ja buss seisavad endiselt?”) ja Miina Norvik („Ja lõhnab angervaks...”).

12. novembril toimus Amsterdumis Emakeele Seltsi korraldatud eesti keele päev „KeelEST ja meelEST”. Esinesid Birute Klaas-Lang („Üleminek eestikeelsele haridusele Eestis. Perekonna roll lapse teises keeles õppimise toetajana”) ja Andra Kütt-Leedis („Kust see laps need sõnad võtab ehk lapse keeleomandamisest ja selle toetamisest”). Toimus keelehooldeteemaline töötuba ning Lauri Räpp ja Anne-Mai Tevahi esitasid luulekava.

17. novembril korraldati Tallinna Ülikoolis 17. muutuva keele päev. Üldsektsoo-

nis esinesid Heete Sahkai (EKI, „Eesti keele verbifraasi sõnajärje varieerumine ja ekstrapositsioon”), Annika Kängsepp (TÜ, „Indefiniitpronoomenite käändevormide varieerumine ja seda mõjutavad tegurid kirjalikus keeles”), Mai Raet (TLÜ, „Pandemia jäljed keelekasutuses: COVID-19 mõju eesti keele sõnaassotsiatsioonidele”), Janek Vaab (TÜ, „Leivu keele kõrisulgahäälik”) ja Natalia Abrosimova (Lasnamäe gümnaasium, „Ersa keele varieerumised läbi aegade”). Toimus kaks töötuba: „Muutuvad tekstid” (korraldaja Ilona Tragel) ning „Mitmekeelsus, keeleomandamine ja keelekasutus” (korraldajad Anna Verschik ja Reili Argus).

17. novembril tähistati Helsingi ülikoolis piduliku seminariga eesti keele õpetamise 100. aastapäeva. Seminari avasid Eesti ja Soome parlamentide esimehed Lauri Hussar ja Jussi Halla-aho, tervitas teaduskonna dekaan Pirjo Hiidenmaa. Prof Henrik Meinander pidas ettekande Eesti ja Soome ajaloo võrdlusest, mis pani eesti keele lektoraadi toimimise ajaloolisse konteksti. Seminari põhisisu moodustus vestlustest, mis keskendusid eesti keele õpetamisele (Reet Kasik, Sirje Olesk, Riho Grünthal, Raimo Raag) ning Eesti–Soome silla ehitamisele eri aegadel (Tiit Hennoste, Martin Ehala, Birute Klaas-Lang). Seminari lõpus kõnelesid praegused Helsingi ülikooli eesti keele üliõpilased oma õpimotivatsioonist.

21. novembril toimus Eesti Kirjandusmuseumis eesti ja ungari folkloristide koostöökonverents „Global and Local Elements in Contemporary Folklore in Hungary and Estonia” ning Sándor Petőfi luule tõlkeväljaannete esitus. Ühisprojekt „Gloobaalsus ja lokaalsus Eesti ja Ungari tänapäeva folklooris” keskendub kultuurilise mitmekesisuse uurimisele. Esinesid Liisi Laineste, Mariann Domo-

kos, Eda Kalmre, Éva Mikos, Mare Kõiva, Anna Szakál ja Katalin Vargha ning Reet Hiimäe.

23. novembril peeti Tallinnas Emakeele Seltsi kõnekoosolek „Läänemere keeletsillad. Hannu Remes 80 ja Raimo Raag 70”. Sõnavõttudega esinesid Helle Metslang, Annekatrin Kaivapalu, Jüri Viikberg ja Enn Küng. Esitleti mõlema juubilaril hiljuti ilmunud teoseid.

23. novembril esines Eesti Rahva Muuseumi hõimuklubis Merit Niinemägi ettekandega „Inarisaami keele taaselustamine – ühe soome-ugri vähemuskeele edulugu”. Inarisaami keel on ligi 450 kõnelejaga soome-ugri vähemuskeel, mille traditsiooniline ala on Inari järve ümbrus Põhja-Soomes. Viimastel aastatel on inarisaami keel palju tähelepanu pälvinud selle erandlikult eduka taaselustamise tõttu. Esineja arutleski selle üle, kuidas elustada hääbuvat keelt ning miks inarisaami taaselustamine on olnud niivõrd edukas.

24. novembril korraldati Tallinna Ülikoolis IX mitmeteaduslik eesti teaduskeele konverents. Esinesid Andrea Annus, Halliki Põlda ja Kristiine Eliise Kadakas (TLÜ, „Kus me õpime? Õpiruumi tähendus õppeosaliste arusaamades”), Katre Talviste (TÜ/Avita, „Kimbatusest kirjandusteadusliku põhimõistevara siirdamisel põhikooli kirjandusõpetusse”), Jakob Kübarsepp ja Priit Kulu (TTÜ, „Materjalitehnika terminibaas abiks kõrgkooliõpikute koostajale”), Mait Rungi (TLÜ, „Sisu vs. vorm”), Tambet Tõnissoo ja Sulev Kuuse (TÜ, „Sõnal olgu sõlm ja jutul jätk”), Jaan Alver ja Lehte Alver (TTÜ, „Briti ja ameerika majandusterminite tõlkeprobleemidest”), Tiitu Kuurme (TLÜ, „Paradigmaatilised muutused haridusvaldkonna sõnavaras ning selle võimalik vastastikmõju tege-likkusega”), Gerhard Lock (TLÜ/EMTA,

„Psühhoafüüsiline mõõtmine tajutud struktuuraalse muusikalise pinge uurimise alusena”), Helen Hint, Helena Lemendik, Djuddah Leijen (TÜ) ja Nicholas Groom (Birminghamsi ülikool, „*Raske probleem, positiivsed tulemused, hea võimalus*: emotsioonisõnavara eestikeelses akadeemilises tekstis”) ja Pille Esilon (TLÜ, „Eestikeelsete akadeemiliste tekstide korpus”).

24. ja 25. novembril toimus Tartus Hando Runneli 85. sünnipäevale pühendatud konverents „LUULETAJA loomuldasa, elukutselt eestlane”. Konverentsi korraldasid kirjastus Ilmamaa ning TÜ eesti kirjanduse rahvusteaduse professor. Esinesid Maarja Vaino („Üks väga vana rahvas. Rahvuse mõiste Hando Runneli loomingus”), Jüri Engelbrecht („Sõnade vägi „Mõtteleos”), Külliki Kuusk („Lauljad Linnuteel. Hando Runnel ja Uku Masing”), Arne Merilai („Hando Runneli keeleteg”), Ilmar Vene („Jumala kurbus ja olemise õnn”), Rein Veidemann („Olemasolu kui Runneli luule eksistentsiaal”), Kai Karell-Narusk („Kordused Hando Runneli luules”), Jan Kaus („Meelisklev Runnel”), Riina Roose („Kaks kanget maameest. Runnel ja Tormis”) ja Jaanika Palm („Päriselt ja mängult. Mõtteid Hando Runneli loomingust lastele”).

27. novembril peeti Tartus Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna konverentsisarja „Keelest meeleni” raames XII ettekandepäev „Eesti keele teetähised”. Sellega tähistasid EKM ja Emakeele Selts Asta Öimu 80. sünnipäeva. Ettekannetega esinesid Natalia Ermakov (EKM, „Mee ja vaha kasutamine ersa kultuuris”), Nikolai Kuznetsov (EKM/TÜ, „Kuidas komi keeles hellitatakse?”) ja Ene Vainik (EKI, „Kuidas me mõtleme keelest?”). Järgnes Asta Öimu raamatu „Eesti keele teetähised” esitus.

30. novembril toimus Tartu Ülikoolis tekstipäev. Korraldas TÜ eesti ja üldkeeleteaduse instituut koostöös projektiga „Teadusteksti konventsioonid Balti riikides: retooriline struktuur keelte ja kultuuride risttuules”. Teemaatilisel jagunesid ettekanded neljaks: eestikeelse akadeemilise teksti omadused, suured keelemudelid ja nende potentsiaal tekstitöös, kaasaegsete tekstide keelelised valikud ning ajalooliste tekstide analüüsimise võlu ja valu. Plenaarettekande pidas Nicholas Groom Birminghami ülikoolist („New approaches to academic discourse analysis: Macro and micro perspectives”). Ettekannetega esinesid Helen Hint, Anna Ruskan, Helena Lemendik ja Baiba Egle („At the end of this study, see the following discussion: Endophoric markers in Estonian, Latvian, and Lithuanian research articles”), Andres Karjus („Scaling up text research using large language models”), Ilona Tragel („Miks ja kuidas kõnetab meid Eesti avalikus ruumis uks?”), Ell Vahtramäe („Juhtkirjad, kommentaarid ja emotsioonid. Vene kooli üleminek eesti õppekeelele”), Triin Rattiste („„Parempoolse vindikeeraja elukutse omandanu jääb tööta” ehk elukestva õppe diskursuse konstrueerimine Eesti meediatekstis”), Marri-Mariska Tammepõld, Marielin Kepp, Johannes Sarapuu, Ilona Tragel, Eleriin Miilman ja Nele Karolin Teiva („Inimese ja roboti genereeritud tekstide erinevused ja sarnasused: teekond otsingute tuultes”), Gerth Jaanimäe („Probleemid ajalooliste tekstide analüüsimisel ning võimalikud lahendused XIX sajandi vallakohtuprotokollide näitel”) ning Madis Jürviste („Mungad, lummajad ja taatholdrid eesti leksikograafia lähtel”). Helena Lemendik ja Helen Hint korraldasid metadiskursuse töötoa.

30. novembrist 1. detsembrini peeti Eesti Kirjandusmuuseumis Eesti Rahvaluule Arhiivi ja Akadeemilise Rahvaluule Seltsi regilaulukonverents „Pärimusliku laulu elujõust ja tähendustest”. Sellega tähistati Janika Orase 60. sünnipäeva. Ettekannetega esinesid Helina Harend („Õe- ja vennanimetused eesti regilauludes”), Natali Ponetajev („Lõhutud lõõtsapillid ja varastatud harmoonikud – lõõtspill vallakohtute protokollides”), Kanni Labi („Kas võime üida omaksi: Muhu regilauluvara eripärast”), Kristi Salve („Sinitammede taga: Janika Oras, Lalli Ranna Ingel ja Rassa papa”), Indrek Vainu („Metsalaulupidu – ärgates ennemuistses ajas”), Meel Valk ja Triin Rätsep („Laulupulma elujõust XXI sajandil”), Lauri Õunapuu („Arhailise Meestelaulu Selts ja rahvaluule tagasikäik”), Õie Sarv („Seto laul Setomaal”), Venla Sykäri („Kalevalan „sekavat” lähderunot – suullisen komposition jälki Lönnrotin työssä”), Kati Kallio („Runolaulu läntisessä Suomessa”), Ülo Valk („Regilaul ja kirikulaul: kokkupuuteid ja külgnemisi”), Tiiu Jaago („Veel kord Saxost, Jõgeverist ja eestlaste laulmisest”), Sofia Joons Gylling („Võõrad, aga omad, teise maa inimesed, aga ka kaasmaalased. Eestirootslaste pärimuslike laulude kogumisest, kasutamisest ja muutuvatest tähendustest”), Madis Arukask („Setu *lemmeleht* ja karjala *lembiheinä* lauludes ja usundis”), Andreas Kalkun („Rahva koduse elu hääled: *carmina obcsoenae*”), Žanna Pärtlas („Korpusanalüüs kui mitmehäälse rahvaluulu uurimismeetod mokša pentatooniliste laulude näitel”) ja Taive Särg („Käokiri ja kartulikiri: regilauluhelide märkimisest”).